

Отговорите на задачите от 1. до 33. вкл. отбелязвайте в листа за отговори!

1. В кой от редовете е допуснатата правописна грешка?

- А) успели, узряла, презрени
- Б) овековечен, опропастен, освежен
- В) контейнер, линейка, коктейл
- Г) поседнал, облякъл, викнал

2. В кой от редовете е допуснатата правописна грешка?

- А) противогаз, показ, контрабас
- Б) флагче, влакче, пракче
- В) детски, братски, кметски
- Г) отдих, отзив, отблясък

3. В кой от редовете НЕ е допуснатата правописна грешка?

- А) В българските народни песни с особена популярност се ползва мотивът за борбата между юнака и триглавата ламя.
- Б) За българския национален отбор по футбол това е единственият вариант за провеждане на контролен мач.
- В) Във началото на века представата за съвременното общество се свързва с модерните технологии и медии.
- Г) В чест на юбиляра през този месец е организирана панорама на неговите най-популярни игрални филми.

4. В кое от изреченията е допуснатата правописна грешка?

- А) Родът включва около 20 вида ниски едносеменни растения.
- Б) Кокичето е красиво многогодишно растение, добре познато и у нас.
- В) Кокичетата се срещат във високопланинските места и в равнините.
- Г) Цветовете на кокичето са снежно бели и имат нежен аромат.

5. В кое от изреченията е допуснатата правописна грешка?

- А) В Средна гора има много исторически забележителности.
- Б) Всички пътища и проходи в Източна Стара планина са отворени.
- В) Вчера астрономите съобщиха за мощни изригвания на слънцето.
- Г) На пролетния празник Лазаровден лазарките играят обредно хоро.

6. В коя от подчертаните думи е допуснатата граматична грешка?

Подготвени са тринадесет варианта (А) на тестови книжки, в които има по пет тестове (Б). За целта са използвани различни източници (В) на информация – текст, таблица, диаграма, към които са формулирани по няколко въпроса (Г).

7. В кое от изреченията НЕ е допусната граматична грешка?

- А) Според синоптичната прогноза по западните и южни склонове на планината ще има навявания.
- Б) Според шивачите меката копринена тъкан е най-подходяща за ушиване на красиви абитуриентски рокли.
- В) Проверките се извършват от служители на Българска агенция по безопасност на храните.
- Г) Централната и западната части на континента ще бъдат сковани от рекордни за сезона студове.

8. В кое от изреченията е допусната граматична грешка?

- А) Това са думи на археолога, чиито търсения най-после се увенчаха с успех.
- Б) На тази изложба можем да видим издания, разказващи за живота на Апостола.
- В) Декламирайки на английски език, гласът ѝ звучеше наистина вълнуващо.
- Г) Толерантният човек изслушва и уважава мнението на събеседниците си.

9. В кое от изреченията е допусната пунктуационна грешка?

- А) Хората на Родопска планина пеят песните си широко, волно и свободно.
- Б) Майката, почувствала някакъв необясним страх, тръгна към дома си.
- В) Снежната бяла равнина, безлюдна и глуха, изглеждаше като пустиня.
- Г) Всъщност, ти доста добре представи мнението си по поставения въпрос.

10. В кое от изреченията е допусната пунктуационна грешка?

- А) От къщата на съседите през цялата нощ се чуваха смях и песни, но това не подразни никого.
- Б) Не мога да реша задачата, която имаме за домашно по математика, защото нямам нужните знания.
- В) Моят бивш съученик, който някога искаше да стане спортист беше започнал да се занимава с търговия.
- Г) Двата вървяха дълго и мълчаливо, но когато приближиха входа на блока, той най-после я заговори.

11. В кое изречение НЕ е допусната лексикална грешка?

- А) На всеки човек в определени моменти се е случвало да изпитва комплект за малоценност.
- Б) Влакът закъсняваше вече с няколко часа и пътниците чакаха нетърпеливо на перона на гарата.
- В) Искрено препоръчвам за всички хора да бъдат добри, великодушни и търпеливи един към друг.
- Г) Всичко стана реалност благодарение от усилията на доброволците в трудната и отговорна мисия.

12. В кой ред фразеологичните словосъчетания са антоними?

- А) бия тъпана – развързвам си езика
- Б) загладил съм косъм – броят ми се ребрата
- В) белязано магаре – черна овца
- Г) ябълка на раздора – троянски кон

13. От кое стихотворение са стиховете?

*Но усещам, в мене бие древна,
скитническа, непокорна кръв.
Тя от сън ме буди нощем гневно,
тя ме води към греха ни пръв.*

- А) „Дяволско“
- Б) „Потомка“
- В) „Маска“
- Г) „Цветарка“

14. В кой ред всички стихотворения са написани от Димчо Дебелянов?

- А) „Пловдив“, „Стон“, „Помниш ли, помниш ли...“
- Б) „Самотен гроб в самотен кът“, „Сенки“, „Две души“
- В) „Черна песен“, „Да се завърнеш...“, „Един убит“
- Г) „Тиха победа“, „Левски“, „Ний“

15. Султана и Лазар са герои от творба на:

- А) Йордан Йовков
- Б) Димитър Димов
- В) Иван Вазов
- Г) Димитър Талев

16. Коя от изброените творби е разказ?

- А) „Един убит“
- Б) „Заточеници“
- В) „Мечтатели“
- Г) „Юноша“

17. Коя двойка герои възплъщава идеята за съзвучието между любовта и посветеността на свободата?

- А) Лазар и Христина
- Б) Огнянов и Рада
- В) Шибил и Рада
- Г) Тиха и Величко

18. В кое от посочените произведения песента е символ на нравственото преобразяване на човека?

- А) „Хаджи Димитър“ от Христо Ботев
- Б) „Черна песен“ от Димчо Дебелянов
- В) „Песента на човека“ от Пейо Яворов
- Г) „Песен за човека“ от Никола Вапцаров

19. Фрагментарността, асоциативността и експресивността са характерни за поезията на:

- А) Пенчо Славейков
- Б) Гео Милев
- В) Димчо Дебелянов
- Г) Иван Вазов

20. В коя от посочените творби се откроява диaboлистичният поглед върху света?

- А) „Вяра“ на Никола Вапцаров
- Б) „Септември“ на Гео Милев
- В) „Къщата“ на Атанас Далчев
- Г) „Ний“ на Христо Смирненски

21. Каква художествена функция изпълнява заглавието на разказа „Серафим“ от Йордан Йовков?

- А) Насочва към добротата и към ангелската душа на героя.
- Б) Откроява идеята за страданието на самотния и беден човек.
- В) Подсказва разбирателство между бедните и страдащите.
- Г) Насочва към протест срещу съществуващото зло в света.

22. Какво е подчертаното изразно средство?

*Той ли ил някой негов наместник,
син на Лойола и брат на Юда,
предател верен и жив предвестник
на нови тегла за сиромаси...*

- А) сравнение
- Б) епитет
- В) оксиморон
- Г) хипербола

Прочетете двата текста и изпълнете задачите към тях (от 23. до 34. включително)!

ТЕКСТ 1

Градът е важна част от историческото развитие на обществото и поради тази причина винаги е бил предмет на научен интерес. Днес трудно бихме си представили ситуация, в която селото играе водеща обществена, културна и икономическа роля. По дефиниция градът е голямо населено място с добре организирана вътрешна транспортна система. Броят на населението е важен, ала не и определящ показател дали едно населено място ще получи статут на град, или ще получи статут на село.

Специалистите теоретици посочват многобройни възможни причини, поради които хората се събират заедно на едно място. Един от мотивите за възникването на градовете може да се счита закрилата, която те са предоставяли по време на враждебни нападения и войни, тъй като са били добре укрепени. Съществува пряка връзка между оформянето на един град и изграждането на укрепителната му система. Повечето градове са се образували около крепост, където при опасност населението е можело да намери закрила и убежище. Друга причина за възникване на градовете е съсредоточаването на различни видове занаяти и стоки на едно място

и улесняване на търговията с тях. Що се отнася до географията, обикновено се избира място, което да е добре природно защитено – на равна площ в близост до планини. Лесният достъп до питейна вода е също много съществен. Друг важен показател е климатът, като естествено се предпочитат местата с топъл или умерен климат.

Модерното планиране на градовете се извършва по разнообразни схеми в зависимост от вижданията на архитектите и от тяхната представа как градът трябва да изглежда. Най-популярният градоустройствен план наподобява решетка и е използван още от древните римляни. Друг вид планиране е **радиалното**, където всички главни пътища се събират в една точка. Такива градове обикновено говорят за поетапно разширяване към периферията с концентрични следи от стени и цитадели. В съвременieto към този вид планиране са прибавени пръстеновидни пътища, за да се облекчи транспортът и да се избегнат задръстванията. Всяко разширение на града по принцип е съпроводено с построяването на нови защитни стени и канали.

ТЕКСТ 2

Не е случайно, че тази година Световната здравна организация (СЗО) посвети 7 април на въздействието на **урбанизацията** върху колективното и индивидуалното здраве на хората, живеещи в големите градове. Това бе съобщено на **пресконференция**, която имаше за цел да изнесе най-новите данни, свързани с пренаселването на големите градове. Беше отбелязано, че за първи път в историята на човечеството се случва повече от 50% от световното население да живее в градовете. Докато градският начин на живот продължава да предлага множество възможности, да предоставя достъп до по-качествена здравна помощ, селото се характеризира с известна доза спокоен живот със занижен брой рискови фактори и опасности.

Градовете предлагат много възможности, но и отнемат не по-малко. Отначало за пришълеца може да е весело и приятно да е анонимен – никой да не го познава, никой да не му търси сметка как живее, какво прави. Ако човек има какво да крие, може да се „гмурне“ и да „изчезне“ сред многото неизвестни като него. За обикновените хора обаче тази анонимност постепенно разкрива и лошите си страни. Тя води до отчужденост и самотност. Ако няма семейство и приятели, човек се чувства напълно изгубен в големия град, където не само че никой не се интересува от него, но дори е срамно и невъзпитано да заговори някого в автобуса или на опашката в магазина.

23. В коя сфера на общуване се използва текст 1?

- А) в научната сфера
- Б) в институционалната сфера
- В) в естетическата сфера
- Г) в битовата сфера

24. Кое от посочените твърдения е вярно за текст 1?

- А) Текстът цели да предпази населението от стихийни бедствия.
- Б) Текстът регламентира разширяването на градовете.
- В) Текстът си поставя за задача да предизвика негативни нагласи.
- Г) Текстът цели достъпно да представи обективни факти.

25. Използваният в текст 1 израз *радиално планиране* е:

- А) фразеологизъм за постигане на стилистичен ефект
- Б) термин за означаване на вид градоустройствен план
- В) езикова единица за означаване на двусмислица
- Г) неутрален израз от всекидневното общуване на гражданите

26. Кое от посочените твърдения НЕ е вярно според текст 1?

- А) Градовете в сравнение със селата се характеризират с добре организирана вътрешна транспортна система.
- Б) Хората са се заселвали предимно в градовете, защото в селата нямали право да упражняват занаяти.
- В) За построяване на градове били избирани природно защитени места с мек климат и с достъп до питейна вода.
- Г) Модерното градоустройствено планиране се извършва в зависимост от вижданията и представите на архитектите.

27. От коя сфера на общуване е текст 2?

- А) от естетическата сфера
- Б) от битова сфера
- В) от медийната сфера
- Г) от институционалната сфера

28. Каква функция изпълнява текст 2?

- А) рекламира начина на живот в големия град
- Б) представя факти за живота в големия град
- В) постановява нормите на общуване в големия град
- Г) призовава към здравословен начин на живот

29. Какво е значението на думата *пресконференция*, използвана в текст 2?

- А) форум за обсъждане и за съгласуване на закони и на наредби
- Б) представително събрание за преговори по актуални проблеми
- В) средство за ежедневна комуникация между институции и медии
- Г) среща с медиите за информиране по важни обществени въпроси

30. Кое от посочените твърдения е вярно според текст 2?

- А) За първи път в историята на човечеството става така, че по-малко от 50% от световното население живее в селата.
- Б) Човек има нужда от анонимност и затова се опитва колкото се може по-малко да се крие сред многото неизвестни като него.
- В) Големите градове предлагат прекалено ограничени възможности, защото не предоставят достатъчно жизнено пространство.
- Г) В големия град е срамно и невъзпитано да говориш с непознати на улицата или да се наредиш на опашка в магазина.

31. Изброени са факти от двата текста, както и факти, които липсват в тях. В свитъка за свободните отговори запишете буквите САМО на онези ЧЕТИРИ факта, които ПРИСЪСТВАТ в посочените текстове.

- А) Крепостите поетапно са прераствали в градове, тъй като са изпълнявали функцията на закрита и убежище за населението.
- Б) През настоящата година 7 април е посветен на въздействието на урбанизацията върху колективното и индивидуалното здраве на хората от големите градове.
- В) В доклада за състоянието на околната среда е записано, че шумът от автомобилите в големите населени места е много пъти над позволената норма.
- Г) Концентричните следи от стени и цитадели са резултат от постепенното разширяване на градовете към периферията.
- Д) Географското разположение е от важно значение при подбора на мястото за построяване на даден град.
- Е) Специалистите твърдят, че синдромът на големия град на практика е характерен за всеки, който обитава такъв град.
- Ж) Според статистиката човек се нуждае от пространство, което е поне 3–4 пъти по-голямо от пространството, с което разполага в градски условия.
- З) Плановите за построяване на град се появяват едва към края на XIX век.

32. В свитъка за свободните отговори запишете кое е общото, за което се говори в двата текста.

33. В свитъка за свободните отговори в рамките на 3-4 изречения формулирайте СОБСТВЕНА теза по една от посочените теми:

*Големият град – плюсове и минуси
Селото или градът*

34. В свитъка за свободните отговори запишете сбито и кратко (в резюме) основното в съдържанието на текст 1.

35. За всяко празно място изберете най-уместната от думите и я запишете срещу съответната буква в свитъка за свободните отговори.

Все по-често водораслите са (А) като суперхрана. Причината е, че представляват един (Б) от всички (В) за човешкия организъм хранителни вещества: витамини, минерали, лесноусвоими протеини. Но (Г) у тях е, че те са цялостна, пълноценна храна.

- А) набеждавани, определяни, изследвани
- Б) коктейл, консервант, компот
- В) приятни, ненужни, необходими
- Г) най-ценното, най-скъпото, най-прекрасното

36. В свитъка за свободните отговори срещу съответната буква запишете правилните форми на думите, поставени в скоби.

А) членувана форма

Според (директор) най-големият проблем в такива случаи е липсата на система за комуникация. През (нощ) в събота срещу неделя ще започне да вали дъжд. Експерти от (Министерство на труда и социалната политика) подготвят нова стратегия за борба с бедността.

Б) местоимение

Беше готов да направи всичко за човека, (който, когото) обича. Ако искате да обновите дома си, обърнете се към специалист, (чийто, чиито) съвети ще ви помогнат да вземете най-добрите решения. Тъй като е близък приятел на писателя, художникът се съгласява да илюстрира новата (му, си) книга. Младо семейство се настани да живее отсреща и аз се запознах с (тях, него).

В) учтива форма

Госпожице, бихте ли ми (помогнал) да слеза от автобуса. Благодаря Ви, госпожице, защото бяхте много (любезен) и (внимателен) с мен.

37. В текста са пропуснати САМО ПЕТ препинателни знака. Препишете текста в свитъка за свободните отговори, като поставите пропуснатите знаци.

Освежаващ и здравословен лимонът има подчертано антисептично въздействие. Той е най-лечебен от всички цитрусови плодове и е мощен антиоксидант който прочиства организма. В едно свое интервю д-р Иванов заявява Месестата част на лимоновия плод съдържа значително количество захари, разнообразни витамини органични киселини и други полезни вещества.

Прочетете откъса от разказа „През чумавото” и изпълнете задачите към него (38. задача и 39. задача)

38. Това е краят на Йовковия разказ. В свитъка за свободните отговори посочете с ЦИТАТИ от текста ДВА примера, които показват как се проявяват любовта и страхът от смъртта.

Обичай беше да се плаче, когато булката напуща бащината си къща. Но сега плакаха не само домашните, но всички, плакаха дори хора, които не знаеха що е сълзи през живота си. Трябваше хаджи Драган пак да се намеси и сватбата тръгна към черквата.

Нищо не се случи из пътя, освен конника, когото видяха да влиза от другия край на селото. Тоя човек препускаше с всичките сили на коня си, кой можеше да бъде той, какво носеше?

Черквата се изпълни с народ. Запалиха свещите на полюлея и под него се изправиха булката и младоженецът. Започна се венчаването. Отведнъж откъм вратата се зачу шум. „Не сте ли го видели?” – викаше женски глас и в настъпилата тишина познаха гласа на Дочка вдовицата.

– Ей сега си дойде – говореше тя на най-близките до нея. – Скочи от коня си и щом му казах, право към черквата... Тук трябва да е дошел.

– Дошел? Кой дошел? – плахо попита някой.

– Аааа! Дошла, чумата дошла! – писна женски глас навътре.

И както беше гъсто насъбрано, множеството се поклати, готово да бяга.

– Стойте бе, хора! – завикаха някои мъже. – Нищо няма, нищо!

Поуспокоиха се и се повърнаха. Но отпред, пред олтара на черквата, остана празно. И ето, на това място се появи мъж, млад, но почернял, прашен. Очите му, устремени към булката, горяха като въглени, полюляваше се. Поиска да пристъпи, но се присви в страшни гърчове, на лицето му се появиха черни петна. Краката му се подкосиха и той падна.

– Чумав! – извика някой. – Бягайте!

Всички се урнаха назад, заблъскаха се, завикаха. След туй се чу тропот като от стадо и черквата, останала съвсем празна, светна. Под полюлея стоеше само Тиха. Искаше да бяга и тя, но видя една жена и се спря: беше Дочка. Тя гледаше падналия пред олтара, чупеше ръце, очите ѝ бяха като на луда.

– Ах, боже, какво да правя – викаше тя, – син ми е, а е чумав! Ах, боже!

Няколко пъти ту пристъпва към него, ту се връща и най-последно, като се хвана за косите и заплака, избяга и тя.

Тогава Тиха тръгна към чумавия – Величко беше, позна го още щом се появи. Тя се наведе, обърна лицето му, после седна на каменното стъпало пред олтара, тури главата му на коленете си и го загледа в очите. Булото ѝ падна и закри нейното и неговото лице. Отзад, от потъмнялата икона, Исус ги гледаше и вдигаше десницата си.

39. В откъса ясно се откроява символиката на пространството. В свитъка за свободните отговори със СВОИ ДУМИ посочете ДВА примера, които да подкрепят твърдението за пространствено противопоставяне.

40. Свържете името на героите с името на автора, от чиято литературна творба е съответният герой. В свитъка за свободните отговори срещу съответната буква запишете името на автора.

А) Стоян Глаушев
Б) Албена

Иван Вазов
Елин Пелин
Йордан Йовков
Димитър Талев

Свържете името с литературната творба, от която е всяка от героините. В свитъка за свободните отговори срещу съответната буква запишете заглавието на творбата.

В) Ирина
Г) Цветана

„Последна радост”
„Под игото”
„Тютюн”
„Занемелите камбани”

Свържете заглавието на всяка от творбите с нейния автор. В свитъка за свободните отговори срещу съответната буква запишете името на автора.

Д) „Кукувица”
Е) „Болница”

Иван Вазов
Елисавета Багряна
Пейо Яворов
Атанас Далчев

41. Прочетете откъса от разказа „Дядо Йоцо гледа“ на Иван Вазов и в свитъка за свободните отговори напишете аргументативен текст в обем до 4 страници на тема „Слепота и прозрение“. Преди текста отбележете жанра му – интерпретативно съчинение или есе.

В тия непристъпни тогава балкански пустини екът на войната слабо стигна. Войната се почна и свърши, без да се отрази почти гърмежът ѝ в канарите на неприближимата Искърска клисура.

Настана свободна България.

И дядо Йоцо стана свободен – казаха му това.

Но той беше сляп, свободата не видеше, нито я чувстваше осезателно по нещо.

Свободата се изразяваше за него в думите: „Няма турци вече!“.

И той усещаше, че ги няма вече.

Но той жадуваше да види „българското“, да му се порадва.

В своите прости едноселци, в разговорите им, в мислите им, в грижите на всекидневния живот той не усещаше нищо особено ново. Все същите хора, със същите страсти, неволи и сиромашия, както и преди. (...)

Да види свободна България – това беше неотстъпната му мисъл. Тая мисъл залянаше всичко друго, шумът на околния живот го оставяше равнодушен, безучастен – всичко беше тъй малко, незначително, нищожно и обикновено. Той се боеше, че ще умре, преди да разбере какво е нещо „българското“; или че може да изгуби от старост ума си, без да познае това чудно нещо...

Един път – на петата година след Освобождението – разнесе се слух из селото, че иде кой знае по какви неизповедими божии съдбини околийският началник.

Развълнува се селото от тая вест.

Разигра се и бедното дядово Йоцово сърце; разбуни се душата му от сладки парливи вълнения, неизпитвани още. Сега чак щеше да види той „българското“! Именно да види... (...)

Пристигна началникът и спря у Денкови. (...)

Затече се дядо Йоцо към Денкови, тупа с тояжката си по плетената вратня и вика:

– Денко, тука ли е гостът?

Денко го вижда и се понамусува:

– Тука е, дядо Йоцо. За каква работа идеш? Началнико е уморен, остави го сега!(...)

Дядо Йоцо по тропането на чизмите позна, че е той, българският паша, па свали шапката.

Чиновникът видя пред себе си един белобрад старец, но със здрав още изглед, с едро, почерняло, грубо лице, с окъсан безрамник и с чешири, увити с връв. Цялото му тяло се тресеше. Той стоеше в смирено положение, с наведена беловласа глава.

– Какво има, дядо? – попита началникът приветливо.

Старецът вдигна глава, обърна към него безжизнени очи, които не се движеха. Само мишците на едрото му лице нервно затрепераха.

– Ваша милост ли си, синко?

– Аз съм, дядо.

– Пашата ли?

– Той, същият – каза началникът усмихнат.

Дядо Йоцо приближи към него, премести си шапката под лявата мишница, взе му ръката, побара сукнения ръкав; похвана медните копчета на гърдите му и екселбантите; попипа с трепетна ръка сребърните плетени еполети на раменете му, па се подигна, та ги целуна.

– Господи, видох! – продума старецът, който се прекръсти, па си изтри с ръкава сълзите, що бликнаха из мъртвите му очи.